

**Wymagania edukacyjne na
poszczególne oceny z geografii dla
klas IV - VIII**

2023/2024

**Plan pracy z geografii dla klasy 5 szkoły podstawowej do programu nauczania „Planeta Nowa”(edycja 2020-2022)
Wymagania na poszczególne oceny**

Wymagania na poszczególne oceny				
na ocenę dopuszczającą	na ocenę dostateczną	na ocenę dobrą	na ocenę bardzo dobrą	na ocenę celującą
1. Mapa Polski				
<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> · wyjaśnia znaczenie terminów: <i>mapa, skala, legenda mapy</i> · wymienia elementy mapy · wyjaśnia znaczenie terminów: <i>wysokość bezwzględna, wysokość względna</i> · odczytuje wysokość bezwzględną obiektów na mapie poziomicowej · podaje nazwy barw stosowanych na mapach hipsometrycznych · wymienia różne rodzaje map · odczytuje informacje z planu miasta 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> • odczytuje za pomocą legendy znaki kartograficzne na mapie • stosuje legendę mapy do odczytania informacji • odczytuje skalę mapy • rozróżnia rodzaje skali • oblicza wysokość względną na podstawie wysokości bezwzględnej odczytanej z mapy • odczytuje informacje z mapy poziomicowej i mapy hipsometrycznej • wyszukuje w atlasie przykłady map: ogólnogeograficznej, krajobrazowej, turystycznej i planu miasta 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> • rozróżnia na mapie znaki punktowe, liniowe i powierzchniowe • rysuje podziałkę liniową · wyjaśnia, dlaczego każda mapa ma skalę · oblicza odległość na mapie wzdłuż linii prostej za pomocą skali liczbowej · wyjaśnia, jak powstaje mapa poziomicowa · wyjaśnia różnicę między obszarem nizinnym, wyżynnym a obszarem górskim · wyjaśnia różnicę między mapą ogólnogeograficzną a mapą krajobrazową · przedstawia sposoby orientowania mapy w terenie 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> · dobiera odpowiednią mapę w celu uzyskania określonych informacji geograficznych · przekształca skalę liczbową na mianowaną i podziałkę liniową · oblicza odległość w terenie za pomocą skali liczbowej • oblicza odległość w terenie za pomocą podziałki liniowej · oblicza długość trasy złożonej z odcinków za pomocą skali liczbowej · rozpoznaje przedstawione na mapach poziomicowych formy terenu · rozpoznaje formy ukształtowania powierzchni na mapie hipsometrycznej · omawia zastosowanie map cyfrowych 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> • posługuje się planem miasta w terenie • podaje przykłady wykorzystania map o różnej treści • analizuje treść map przedstawiających ukształtowanie powierzchni Polski • czyta treść mapy lub planu najbliższego otoczenia szkoły, odnosząc je do obserwowanych w terenie elementów środowiska geograficznego • projektuje i opisuje trasę wycieczki na podstawie mapy turystycznej lub planu miasta

			· podaje różnice między mapą turystyczną a planem miasta	
--	--	--	--	--

2. Krajobrazy Polski

<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> · wyjaśnia znaczenie terminu <i>krajobraz</i> · wymienia składniki krajobrazu · wymienia elementy krajobrazu najbliższej okolicy terenu Polski · wskazuje na mapie Wybrzeże Słowińskie · wymienia elementy krajobrazu nadmorskiego · wymienia główne miasta leżące na Wybrzeżu Słowińskim · wymienia po jednym przykładzie rośliny i zwierzęcia charakterystycznych dla Wybrzeża Słowińskiego · wskazuje na mapie Pojezierze Mazurskie · odczytuje z mapy nazwy największych jezior na Pojezierzu Mazurskim · wskazuje na mapie pas Nizin Środkowopolskich oraz Nizinę Mazowiecką 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> · podaje różnicę między krajobrazem naturalnym a krajobrazem kulturowym · określa położenie najbliższej okolicy na mapie Polski · przedstawia główne cechy krajobrazu nadmorskiego na podstawie ilustracji · omawia cechy krajobrazu Pojezierza Mazurskiego · wymienia atrakcje turystyczne Pojezierza Mazurskiego · przedstawia cechy krajobrazu Niziny Mazowieckiej · wymienia atrakcje turystyczne Niziny Mazowieckiej · opisuje cechy krajobrazu wielkowiejskiego · wymienia główne cechy krajobrazu miejsko-przemysłowego Wyżyny Śląskiej · przedstawia cechy 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> · charakteryzuje pasy rzeźby terenu w Polsce · opisuje krajobraz najbliższej okolicy w odniesieniu do pasów rzeźby terenu · opisuje wpływ wody i wiatru na nadmorski krajobraz · przedstawia sposoby gospodarowania w krajobrazie nadmorskim · opisuje zajęcia mieszkańców regionu nadmorskiego · przedstawia wpływ łądłodu na krajobraz pojezierzy · omawia cechy krajobrazu przekształconego przez człowieka na Nizinie Mazowieckiej · przedstawia najważniejsze obiekty dziedzictwa kulturowego w stolicy · omawia znaczenie węgla kamiennego na Wyżynie Śląskiej · charakteryzuje życie i 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> · dokonuje oceny krajobrazu najbliższego otoczenia szkoły pod względem jego piękna oraz ładu i estetyki zagospodarowania · porównuje na podstawie mapy Polski i ilustracji rzeźbę terenu w poszczególnych pasach · wyjaśnia na podstawie ilustracji, jak powstaje jezioro przybrzeżne · wymienia obiekty dziedzictwa przyrodniczego i kulturowego Wybrzeża Słowińskiego oraz wskazuje je na mapie · wyjaśnia znaczenie turystyki na Wybrzeżu Słowińskim · charakteryzuje najważniejsze obiekty dziedzictwa przyrodniczego i kulturowego na Nizinie Mazowieckiej · opisuje zabudowę i sieć komunikacyjną Warszawy · omawia atrakcje turystyczne na Szlaku 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> · proponuje zmiany w zagospodarowaniu terenu najbliższej okolicy · prezentuje projekt planu zagospodarowania terenu wokół szkoły · przygotowuje prezentację multimedialną na temat Wybrzeża Słowińskiego z uwzględnieniem elementów krajobrazu naturalnego i kulturowego · przedstawia zróżnicowanie krajobrazu krain geograficznych w pasie pojezierzy na podstawie mapy · analizuje na podstawie dodatkowych źródeł informacji oraz map tematycznych warunki rozwoju rolnictwa na Nizinie Mazowieckiej · planuje na podstawie planu miasta wycieczkę po Warszawie · przedstawia pozytywne i negatywne zmiany w krajobrazie Wyżyny Śląskiej wynikające z działalności
--	---	--	---	--

<ul style="list-style-type: none"> • wskazuje na mapie największe rzeki przecinające Nizinę Mazowiecką • wskazuje na mapie największe miasta Niziny Mazowieckiej • podaje nazwę parku narodowego leżącego w pobliżu Warszawy • określa położenie Warszawy na mapie Polski • wymienia najważniejsze obiekty turystyczne Warszawy • wskazuje na mapie pas Wyżyn Polskich i Wyżynę Śląską • wskazuje na mapie największe miasta na Wyżynie Śląskiej • wskazuje na mapie Polski Wyżynę Lubelską • wymienia gleby i główne uprawy Wyżyny Lubelskiej • określa na podstawie mapy Polski położenie Wyżyny Krakowsko-Częstochowskiej • podaje nazwę parku narodowego leżącego na Wyżynie Krakowsko-Częstochowskiej • podaje nazwy zwierząt 	<p>krajobrazu rolniczego Wyżyny Lubelskiej</p> <ul style="list-style-type: none"> · omawia cechy krajobrazu Wyżyny Krakowsko-Częstochowskiej na podstawie ilustracji · wymienia dwa przykłady roślin charakterystycznych dla Wyżyny Krakowsko-Częstochowskiej · wskazuje na mapie najwyższe szczyty Tatr · wymienia cechy krajobrazu wysokogórskiego · omawia cechy pogody w górach · wymienia atrakcje turystyczne Tatr 	<p>zwyczaje mieszkańców Wyżyny Śląskiej</p> <ul style="list-style-type: none"> · omawia na podstawie ilustracji powstawanie wąwozów lessowych · charakteryzuje czynniki wpływające na krajobraz rolniczy Wyżyny Lubelskiej · charakteryzuje na podstawie ilustracji rzeźbę krasową i formy krasowe Wyżyny Krakowsko-Częstochowskiej · opisuje na podstawie ilustracji piętra roślinności w Tatrach · opisuje zajęcia i zwyczaje mieszkańców Podhala 	<p>Zabytków Techniki</p> <ul style="list-style-type: none"> · opisuje za pomocą przykładów rolnictwo na Wyżynie Lubelskiej · opisuje najważniejsze obiekty dziedzictwa kulturowego Wyżyny Lubelskiej · charakteryzuje na podstawie mapy atrakcje turystyczne Szlaku Orlich Gniazd · przedstawia argumenty potwierdzające różnicę w krajobrazie Tatr Wysokich i Tatr Zachodnich · opisuje dziedzictwo przyrodnicze Tatr 	<p>człowieka</p> <ul style="list-style-type: none"> · analizuje na podstawie dodatkowych źródeł informacji oraz map tematycznych warunki sprzyjające rozwojowi rolnictwa na Wyżynie Lubelskiej · przedstawia historię zamków znajdujących się na Szlaku Orlich Gniazd · wyjaśnia negatywny wpływ turystyki na środowisko Tatr
--	--	--	---	--

<p>żyjących w jaskiniach na Wyżynie Krakowsko-Częstochowskiej</p> <ul style="list-style-type: none"> określa na podstawie mapy położenie Tatr wskazuje na mapie Tatry Wysokie i Tatry Zachodnie 				
---	--	--	--	--

3. Lądy i oceany

<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> wskazuje na globusie i mapie świata bieguny, równik, południk zerowy i 180°, półkule, zwrotniki i koła podbiegunowe wymienia nazwy kontynentów i oceanów oraz wskazuje ich położenie na globusie i mapie wymienia największych podróżników biorących udział w odkryciach geograficznych 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia, co to są siatka geograficzna i siatka kartograficzna wskazuje główne kierunki geograficzne na globusie porównuje powierzchnię kontynentów i oceanów na podstawie diagramów wskazuje akweny morskie na trasach pierwszych wypraw geograficznych 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> podaje przyczyny odkryć geograficznych wskazuje na mapie wielkie formy ukształtowania powierzchni Ziemi i akweny morskie na trasie wyprawy geograficznej Marca Polo opisuje na podstawie mapy szlaki wypraw Ferdynanda Magellana i Krzysztofa Kolumba 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> określa na globusie i mapie położenie punktów, kontynentów i oceanów na kuli ziemskiej opisuje podróże odkrywcze w okresie od XVII w. do XX w. 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> oblicza różnicę wysokości między najwyższym szczytem na Ziemi a największą głębokością w oceanach przedstawia znaczenie odkryć geograficznych
---	---	---	---	--

4. Krajobrazy świata

<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia znaczenie terminu <i>pogoda</i> wymienia składniki pogody wyjaśnia znaczenie terminu <i>klimat</i> wymienia na podstawie mapy tematycznej strefy 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia różnicę między pogodą a klimatem odczytuje z klimatogramu temperaturę powietrza i wielkość opadów atmosferycznych w danym miesiącu wymienia typy 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> wskazuje na mapie klimatycznej obszary o najwyższej oraz najniższej średniej rocznej temperaturze powietrza wskazuje na mapie klimatycznej obszary o największej i najmniejszej 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> oblicza średnią roczną temperaturę powietrza oblicza różnicę między średnią temperaturą powietrza w najcieplejszym miesiącu i najzimniejszym miesiącu roku oblicza roczną sumę opadów 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> przedstawia zróżnicowanie temperatury powietrza i opadów atmosferycznych na Ziemi na podstawie map tematycznych omawia wpływ człowieka na krajobrazy Ziemi
--	---	--	---	---

<p>klimatyczne Ziemi</p> <ul style="list-style-type: none"> wymienia na podstawie ilustracji strefy krajobrazowe Ziemi wskazuje na mapie strefy wilgotnych lasów równikowych oraz lasów liściastych i mieszanych strefy umiarkowanej podaje nazwy warstw wilgotnego lasu równikowego i wskazuje te warstwy na ilustracji rozpoznaje rośliny i zwierzęta typowe dla lasów równikowych oraz lasów liściastych i mieszanych wyjaśnia znaczenie terminów: <i>sawanna</i>, <i>step</i> wskazuje na mapie strefy sawann i stepów wymienia gatunki roślin i zwierząt charakterystyczne dla sawann i stepów wyjaśnia znaczenie terminu <i>pustynia</i> wskazuje na mapie obszary występowania pustyń gorących i pustyń lodowych rozpoznaje rośliny i zwierzęta charakterystyczne dla pustyń gorących i pustyń lodowych 	<p>klimatów w strefie umiarkowanej</p> <ul style="list-style-type: none"> omawia na podstawie mapy stref klimatycznych i klimatogramów klimat strefy wilgotnych lasów równikowych oraz klimat strefy lasów liściastych i mieszanych omawia na podstawie ilustracji warstwową budowę lasów strefy umiarkowanej wyjaśnia znaczenie terminów: <i>preria</i>, <i>pampa</i> omawia charakterystyczne cechy klimatu stref sawann i stepów opisuje na podstawie ilustracji świat roślin i zwierząt pustyń gorących i pustyń lodowych wymienia cechy charakterystyczne klimatu śródziemnomorskiego wymienia obiekty turystyczne w basenie Morza Śródziemnego wymienia charakterystyczne cechy klimatu stref tajgi i tundry wskazuje na mapie położenie najwyższych łańcuchów górskich innych niż Himalaje 	<p>rocznej sumie opadów</p> <ul style="list-style-type: none"> porównuje temperaturę powietrza i opady atmosferyczne w klimacie morskim i kontynentalnym wymienia kryteria wydzielenia stref krajobrazowych przedstawia na podstawie ilustracji układ stref krajobrazowych na półkuli północnej charakteryzuje warstwy wilgotnego lasu równikowego charakteryzuje na podstawie ilustracji krajobrazu sawann i stepów omawia klimat stref pustyń gorących i pustyń lodowych omawia rzeźbę terenu pustyń gorących omawia cechy krajobrazu śródziemnomorskiego charakteryzuje cechy krajobrazu tajgi i tundry charakteryzuje na podstawie ilustracji piętra roślinne w Himalajach 	<ul style="list-style-type: none"> prezentuje przykłady budownictwa, sposoby gospodarowania i zajęcia mieszkańców stref wilgotnych lasów równikowych oraz lasów liściastych i mieszanych porównuje cechy krajobrazu sawann i stepów omawia przykłady budownictwa i sposoby gospodarowania w strefach pustyń gorących i pustyń lodowych prezentuje przykłady budownictwa i sposoby gospodarowania w strefie śródziemnomorskiej porównuje budownictwo i życie mieszkańców stref tajgi i tundry analizuje zmienność warunków klimatycznych w Himalajach i jej wpływ na życie ludności 	<ul style="list-style-type: none"> porównuje wilgotne lasy równikowe z lasami liściastymi i mieszanymi strefy umiarkowanej pod względem klimatu, roślinności i świata zwierząt analizuje strefy sawann i stepów pod względem położenia, warunków klimatycznych i głównych cech krajobrazu przedstawia podobieństwa i różnice między krajobrazami pustyń gorących i pustyń lodowych opisuje na podstawie dodatkowych źródeł informacji zróżnicowanie przyrodnicze i kulturowe strefy śródziemnomorskiej porównuje rozmieszczenie stref krajobrazowych na Ziemi i pięter roślinności w górach
--	--	--	--	--

<ul style="list-style-type: none"> · wskazuje na mapie położenie strefy krajobrazów śródziemnomorskich · wymienia na podstawie mapy państwa leżące nad Morzem Śródziemnym · rozpoznaje rośliny i zwierzęta charakterystyczne dla strefy śródziemnomorskiej · wymienia gatunki upraw charakterystycznych dla strefy śródziemnomorskiej · wyjaśnia znaczenie terminów: <i>tajga</i>, <i>tundra</i>, <i>wieloletnia zmarzlina</i> · wskazuje na mapie położenie stref tajgi i tundry · rozpoznaje gatunki roślin i zwierząt charakterystyczne dla tajgi i tundry · wskazuje na mapie Himalaje · wymienia charakterystyczne dla Himalajów gatunki roślin i zwierząt 	<ul style="list-style-type: none"> · charakteryzuje krajobraz wysokogórski w Himalajach · opisuje świat roślin i zwierząt w Himalajach 			
--	--	--	--	--

Roczny plan pracy z geografii dla klasy VI szkoły podstawowej do programu nauczania „Planeta Nowa”

Wymagania na poszczególne oceny

Wymagania na poszczególne oceny				
na ocenę dopuszczającą	na ocenę dostateczną	na ocenę dobrą	na ocenę bardzo dobrą	na ocenę celującą
2	3	4	5	6
1. Współrzędne geograficzne				
<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> wskazuje na mapie lub na globusie równik, południki 0° i 180° oraz półkule: południową, północną, wschodnią i zachodnią podaje symbole oznaczające kierunki geograficzne wyjaśnia, do czego służą współrzędne geograficzne 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> wymienia cechy południków i równoleżników podaje wartości południków i równoleżników w miarach kątowych wyjaśnia znaczenie terminów: <i>długość geograficzna</i>, <i>szerokość geograficzna</i> wyjaśnia znaczenie terminów: <i>rozciągłość południkowa</i>, <i>rozciągłość równoleżnikowa</i> 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> odczytuje szerokość geograficzną i długość geograficzną wybranych punktów na globusie i mapie odszukuje obiekty na mapie na podstawie podanych współrzędnych geograficznych 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> określa położenie matematycznogeograficzne punktów i obszarów na mapie świata i mapie Europy wyznacza współrzędne geograficzne na podstawie mapy drogowej oblicza rozciągłość południkową i rozciągłość równoleżnikową wybranych obszarów na Ziemi wyznacza współrzędne geograficzne punktu, w którym się znajduje, za pomocą aplikacji obsługującej mapy w smartfonie lub komputerze 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> wyznacza w terenie współrzędne geograficzne dowolnych punktów za pomocą mapy i odbiornika GPS
2. Ruchy Ziemi				
<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> wymienia rodzaje ciał niebieskich znajdujących się w Układzie Słonecznym 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia znaczenie terminów: <i>gwiazda</i>, <i>planeta</i>, <i>planetoida</i>, <i>meteor</i>, 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> rozpoznaje rodzaje ciał niebieskich przedstawionych na 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> opisuje budowę Układu Słonecznego wyjaśnia zależność między 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia związek między ruchem obrotowym Ziemi a takimi zjawiskami jak

<ul style="list-style-type: none"> wymienia planety Układu Słonecznego w kolejności od znajdującej się najbliżej Słońca do tej, która jest położona najdalej wyjaśnia, na czym polega ruch obrotowy Ziemi wyjaśnia znaczenie terminu <i>górowanie Słońca</i> określa czas trwania ruchu obrotowego demonstruje ruch obrotowy Ziemi przy użyciu modeli wyjaśnia, na czym polega ruch obiegowy Ziemi demonstruje ruch obiegowy Ziemi przy użyciu modeli wymienia daty rozpoczęcia astronomicznych pór roku wskazuje na globusie i mapie strefy oświetlenia Ziemi 	<p><i>meteoryt, kometa</i></p> <ul style="list-style-type: none"> podaje różnicę między gwiazdą a planetą wymienia cechy ruchu obrotowego Ziemi omawia występowanie dnia i nocy jako głównego następstwa ruchu obrotowego podaje cechy ruchu obiegowego Ziemi wymienia strefy oświetlenia Ziemi i wskazuje ich granice na mapie lub globusie 	<p>ilustracji</p> <ul style="list-style-type: none"> opisuje dzienną wędrówkę Słońca po niebie, posługując się ilustracją lub planszą omawia wędrówkę Słońca po niebie w różnych porach roku na podstawie ilustracji omawia przebieg linii zmiany daty przedstawia zmiany w oświetleniu Ziemi w pierwszych dniach astronomicznych pór roku na podstawie ilustracji wymienia następstwa ruchu obiegowego Ziemi wyjaśnia, na jakiej podstawie wyróżnia się strefy oświetlenia Ziemi 	<p>kątem padania promieni słonecznych a długością cienia gnomonu lub drzewa na podstawie ilustracji</p> <ul style="list-style-type: none"> określa różnicę między czasem strefowym a czasem słonecznym na kuli ziemskiej wyjaśnia przyczyny występowania dnia polarnego i nocy polarnej charakteryzuje strefy oświetlenia Ziemi z uwzględnieniem kąta padania promieni słonecznych, czasu trwania dnia i nocy oraz występowania pór roku 	<p>pozorna wędrówka Słońca po niebie, górowanie Słońca, występowanie dnia i nocy, dobowy rytm życia człowieka i przyrody, występowanie stref czasowych</p> <ul style="list-style-type: none"> określa czas strefowy na podstawie mapy stref czasowych wykazuje związek między położeniem geograficznym obszaru a wysokością górowania Słońca wykazuje związek między ruchem obiegowym Ziemi a strefami jej oświetlenia oraz strefowym zróżnicowaniem klimatów i krajobrazów na Ziemi
---	---	---	---	---

3. Środowisko przyrodnicze i ludność Europy

<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> określa położenie Europy na mapie świata wymienia nazwy większych mórz, zatok, cieśnin i wysp Europy i wskazuje je na mapie wskazuje przebieg umownej granicy między Europą a Azją 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> omawia przebieg umownej granicy między Europą a Azją wymienia czynniki decydujące o długości linii brzegowej Europy wymienia największe krainy geograficzne Europy i wskazuje je na mapie 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> opisuje ukształtowanie powierzchni Europy na podstawie mapy ogólnogeograficznej opisuje położenie Islandii względem płyt litosfery na podstawie mapy geologicznej wymienia przykłady 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> porównuje ukształtowanie powierzchni wschodniej i zachodniej oraz północnej i południowej części Europy wyjaśnia przyczyny występowania gejzerów na Islandii omawia strefy klimatyczne w Europie i 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia wpływ działalności lądolodu na ukształtowanie północnej części Europy na podstawie mapy i dodatkowych źródeł informacji wyjaśnia wpływ położenia na granicy płyt litosfery na występowanie wulkanów i
--	---	--	--	---

<ul style="list-style-type: none"> • wymienia elementy krajobrazu Islandii na podstawie fotografii • wymienia strefy klimatyczne w Europie na podstawie mapy klimatycznej • wskazuje na mapie obszary w Europie o cechach klimatu morskiego i kontynentalnego • podaje liczbę państw Europy • wskazuje na mapie politycznej największe i najmniejsze państwa Europy • wymienia czynniki wpływające na rozmieszczenie ludności Europy • wyjaśnia znaczenie terminu <i>gęstość zaludnienia</i> • wskazuje na mapie rozmieszczenia ludności obszary o dużej i małej gęstości zaludnienia • wymienia starzejące się kraje Europy • wymienia grupy ludów zamieszkujących Europę na podstawie mapy tematycznej • wymienia główne języki i 	<ul style="list-style-type: none"> • opisuje położenie geograficzne Islandii na podstawie mapy ogólnogeograficznej • wyjaśnia znaczenie terminów: <i>wulkan, magma, erupcja, lawa, bazalt</i> • przedstawia kryterium wyróżniania stref klimatycznych • omawia cechy wybranych typów i odmian klimatu Europy na podstawie klimatogramów • wymienia i wskazuje na mapie politycznej Europy państwa powstałe na przełomie lat 80. i 90. XX w. • omawia rozmieszczenie ludności w Europie na podstawie mapy rozmieszczenia ludności • przedstawia liczbę ludności Europy na tle liczby ludności pozostałych kontynentów na podstawie wykresów • charakteryzuje zróżnicowanie językowe ludności Europy na podstawie mapy tematycznej • wymienia przyczyny 	<p>obszarów występowania trzęsień ziemi i wybuchów wulkanów na świecie na podstawie mapy geologicznej i mapy ogólnogeograficznej</p> <ul style="list-style-type: none"> • omawia czynniki wpływające na zróżnicowanie klimatyczne Europy na podstawie map klimatycznych • podaje różnice między strefami klimatycznymi, które znajdują się w Europie • charakteryzuje zmiany liczby ludności Europy • analizuje strukturę wieku i płci ludności na podstawie piramid wieku i płci ludności wybranych krajów Europy • przedstawia przyczyny zróżnicowania narodowościowego i językowego ludności w Europie • omawia zróżnicowanie kulturowe i religijne w Europie • przedstawia zalety i wady życia w wielkim mieście • omawia położenie i układ przestrzenny Londynu i Paryża na podstawie map 	<p>charakterystyczną dla nich roślinność na podstawie klimatogramów i fotografii</p> <ul style="list-style-type: none"> • omawia wpływ prądów morskich na temperaturę powietrza w Europie • omawia wpływ ukształtowania powierzchni na klimat Europy • porównuje piramidy wieku i płci społeczeństw: młodego i starzejącego się • przedstawia skutki zróżnicowania kulturowego ludności Europy • przedstawia korzyści i zagrożenia związane z migracjami ludności • porównuje Paryż i Londyn pod względem ich znaczenia na świecie 	<p>trzęsień ziemi na Islandii</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia, dlaczego w Europie na tej samej szerokości geograficznej występują różne typy i odmiany klimatu • podaje zależności między strefami oświetlenia Ziemi a strefami klimatycznymi na podstawie ilustracji oraz map klimatycznych • przedstawia rolę Unii Europejskiej w przemianach społecznych i gospodarczych Europy • analizuje przyczyny i skutki starzenia się społeczeństw Europy • opisuje działania, które można podjąć, aby zmniejszyć tempo starzenia się społeczeństwa Europy • omawia przyczyny nielegalnej imigracji do Europy • ocenia skutki migracji ludności między państwami Europy oraz imigracji ludności z innych kontynentów • ocenia rolę i funkcje Paryża i Londynu jako wielkich metropolii
--	--	--	--	--

<p>religie występujące w Europie</p> <ul style="list-style-type: none"> • wskazuje Paryż i Londyn na mapie Europy 	<p>migracji Ludności</p> <ul style="list-style-type: none"> • wymienia kraje imigracyjne i kraje emigracyjne w Europie • wymienia cechy krajobrazu wielkomiejskiego • wymienia i wskazuje na mapie największe miasta Europy i świata • porównuje miasta Europy z miastami świata na podstawie wykresów 			
--	--	--	--	--

4. Gospodarka Europy

<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wymienia zadania i funkcje rolnictwa • wyjaśnia znaczenie terminu <i>plony</i> • wymienia główne cechy środowiska przyrodniczego Danii i Węgier na podstawie mapy ogólnogeograficznej Europy • wymienia rośliny uprawne i zwierzęta hodowlane o największym znaczeniu dla rolnictwa Danii i Węgier • wymienia zadania i funkcje przemysłu • wymienia znane i cenione na świecie francuskie wyroby przemysłowe • podaje przykłady 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> • przedstawia główne cechy środowiska przyrodniczego Danii i Węgier sprzyjające rozwojowi rolnictwa na podstawie map ogólnogeograficznych i tematycznych • wymienia czynniki rozwoju przemysłu we Francji • podaje przykłady działów nowoczesnego przemysłu we Francji • wymienia czynniki wpływające na strukturę produkcji energii w Europie • podaje główne zalety i wady różnych typów elektrowni • omawia walory kulturowe 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> • omawia warunki przyrodnicze i pozaprzyrodnicze rozwoju rolnictwa w Europie • omawia rozmieszczenie najważniejszych upraw i hodowli w Danii i na Węgrzech na podstawie map rolnictwa tych krajów • wyjaśnia, czym się charakteryzuje nowoczesny przemysł we Francji • omawia zmiany w wykorzystaniu źródeł energii w Europie w XX i XXI w. na podstawie wykresu • omawia znaczenie turystyki w krajach Europy 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> • porównuje wydajność rolnictwa Danii i Węgier na podstawie wykresów • wyjaśnia znaczenie nowoczesnych usług we Francji na podstawie diagramów przedstawiających strukturę zatrudnienia według sektorów oraz strukturę wytwarzania PKB we Francji • charakteryzuje usługi turystyczne i transportowe we Francji • przedstawia zalety i wady elektrowni jądrowych • omawia wpływ rozwoju turystyki na infrastrukturę 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia, dlaczego w Europie występują korzystne warunki przyrodnicze do rozwoju rolnictwa • przedstawia pozytywne i negatywne skutki rozwoju nowoczesnego rolnictwa w Europie • omawia rolę i znaczenie nowoczesnego przemysłu i usług we Francji • analizuje wpływ warunków środowiska przyrodniczego w wybranych krajach Europy na wykorzystanie różnych źródeł energii
--	--	--	---	---

<p>odnawialnych i nieodnawialnych źródeł energii na podstawie schematu</p> <ul style="list-style-type: none"> • rozpoznaje typy elektrowni na podstawie fotografii • wymienia walory przyrodnicze Europy Południowej na podstawie mapy ogólnogeograficznej • wymienia atrakcje turystyczne w wybranych krajach Europy Południowej na podstawie mapy tematycznej i fotografii 	<p>Europy Południowej na podstawie fotografii</p> <ul style="list-style-type: none"> • wymienia elementy infrastruktury turystycznej na podstawie fotografii oraz tekstów źródłowych 	<p>Południowej na podstawie wykresów dotyczących liczby turystów i wpływów z turystyki</p>	<p>turystyczną oraz strukturę zatrudnienia w krajach Europy Południowej</p>	
---	---	--	---	--

5. Sąsiedzi Polski

<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wymienia główne działy przetwórstwa przemysłowego w Niemczech na podstawie diagramu kołowego • wskazuje na mapie Nadrenię Północną-Westfalię • wymienia walory przyrodnicze i kulturowe Czech i Słowacji • wymienia atrakcje turystyczne w Czechach i na Słowacji • wymienia walory przyrodnicze Litwy 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> • omawia znaczenie przemysłu w niemieckiej gospodarce • wymienia znane i cenione na świecie niemieckie wyroby przemysłowe • rozpoznaje obiekty z Listy światowego dziedzictwa UNESCO w Czechach i na Słowacji na ilustracjach • przedstawia atrakcje turystyczne Litwy i Białorusi na podstawie mapy tematycznej i fotografii • wymienia na podstawie 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> • omawia przyczyny zmian zapoczątkowanych w przemyśle w Niemczech w latach 60. XX w. • analizuje strukturę zatrudnienia w przemyśle w Niemczech na podstawie diagramu kołowego • charakteryzuje środowisko przyrodnicze Czech i Słowacji na podstawie mapy ogólnogeograficznej • omawia znaczenie turystyki aktywnej na Słowacji • omawia środowisko przyrodnicze Litwy i 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> • przedstawia główne kierunki zmian przemysłu w Nadrenii Północnej-Westfalii na podstawie mapy i fotografii • charakteryzuje nowoczesne przetwórstwo przemysłowe w Nadrenii Północnej-Westfalii na podstawie mapy • porównuje cechy środowiska przyrodniczego Czech i Słowacji • opisuje przykłady atrakcji turystycznych i rekreacyjno-sportowych Czech i 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> • omawia wpływ sektora kreatywnego na gospodarkę Nadrenii Północnej-Westfalii • udowadnia, że Niemcy są światową potęgą gospodarczą na podstawie danych statystycznych oraz map gospodarczych • udowadnia, że Czechy i Słowacja to kraje atrakcyjne pod względem turystycznym • projektuje wycieczkę na Litwę i Białoruś, posługując się różnymi mapami
--	---	---	---	--

<p>i Białorusi</p> <ul style="list-style-type: none"> • przedstawia główne atrakcje turystyczne Litwy i Białorusi • omawia położenie geograficzne Ukrainy na podstawie mapy ogólnogeograficznej • wymienia surowce mineralne Ukrainy na podstawie mapy gospodarczej • wskazuje na mapie największe krainy geograficzne Rosji • wymienia surowce mineralne Rosji na podstawie mapy gospodarczej • wymienia i lokalizuje na mapie Rosji główne obszary upraw • wskazuje na mapie sąsiadów Polski • wymienia przykłady współpracy Polski z sąsiednimi krajami 	<p>mapy cechy środowiska przyrodniczego Ukrainy sprzyjające rozwojowi gospodarki</p> <ul style="list-style-type: none"> • wskazuje na mapie obszary, nad którymi Ukraina utraciła kontrolę • wymienia główne gałęzie przemysłu Rosji na podstawie mapy gospodarczej • wymienia najważniejsze rośliny uprawne w Rosji na podstawie mapy gospodarczej • podaje nazwy euroregionów na podstawie mapy 	<p>Białorusi na podstawie mapy ogólnogeograficznej</p> <ul style="list-style-type: none"> • podaje czynniki wpływające na atrakcyjność turystyczną Litwy i Białorusi • podaje przyczyny zmniejszania się liczby ludności Ukrainy na podstawie wykresu i schematu • omawia cechy środowiska przyrodniczego Rosji na podstawie mapy ogólnogeograficznej • wyjaśnia, jakie czynniki wpływają na stan gospodarki Rosji • omawia znaczenie usług w Rosji • charakteryzuje relacje Polski z Rosją na podstawie dodatkowych źródeł 	<p>Słowacji na podstawie fotografii</p> <ul style="list-style-type: none"> • porównuje walory przyrodnicze Litwy i Białorusi na podstawie mapy ogólnogeograficznej i fotografii • podaje przyczyny konfliktów na Ukrainie • omawia czynniki lokalizacji głównych okręgów przemysłowych Rosji • wyjaśnia znaczenie przemysłu w gospodarce Rosji • opisuje stosunki Polski z sąsiadami na podstawie dodatkowych źródeł 	<ul style="list-style-type: none"> • analizuje konsekwencje gospodarcze konfliktów na Ukrainie • charakteryzuje atrakcje turystyczne Ukrainy na podstawie dodatkowych źródeł oraz fotografii • omawia wpływ konfliktu z Ukrainą na Rosję • uzasadnia potrzebę utrzymywania dobrych relacji z sąsiadami Polski • przygotowuje pracę (np. album, plakat, prezentację multimedialną) na temat inicjatyw zrealizowanych w najbliższym euroregionie na podstawie dodatkowych źródeł informacji
--	---	---	---	--

Roczny plan pracy z geografii dla klasy VII szkoły podstawowej do programu nauczania „Planeta Nowa”
Wymagania na poszczególne oceny

Wymagania na poszczególne oceny¹				
na ocenę dopuszczającą	na ocenę dostateczną	na ocenę dobrą	na ocenę bardzo dobrą	na ocenę celującą
1. Środowisko przyrodnicze Polski				
<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> · podaje cechy położenia Polski w Europie na podstawie mapy ogólnogeograficznej · podaje całkowitą powierzchnię Polski 0 wymienia kraje sąsiadujące z Polską i wskazuje je na mapie 1 wymienia najważniejsze wydarzenia z przeszłości geologicznej Polski 2 wyjaśnia znaczenie terminów: <i>plejstocen</i>, <i>holocen</i> 3 wyjaśnia znaczenie terminu <i>rzeźba polodowcowa (glacjalna)</i> 4 wymienia formy terenu utworzone na obszarze Polski przez 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> · omawia cechy położenia Europy i Polski na podstawie mapy ogólnogeograficznej · opisuje granicę między Europą a Azją na podstawie mapy ogólnogeograficznej Europy · odczytuje szerokość geograficzną i długość geograficzną wybranych punktów na mapie Polski i Europy 22 wskazuje na mapie przebieg granic Polski 23 omawia proces powstawania gór 24 wymienia ruchy górotwórcze, które zachodziły w Europie i w Polsce 25 wymienia i wskazuje na 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> · oblicza rozciągłość południkową oraz rozciągłość równoleżnikową Europy i Polski · opisuje dzieje Ziemi · wyjaśnia, jak powstał węgiel kamienny · charakteryzuje na podstawie map geologicznych obszar Polski na tle struktur geologicznych Europy · opisuje cechy różnych typów genetycznych gór · przedstawia współczesne obszary występowania lodowców na Ziemi i wskazuje je na mapie ogólnogeograficznej świata · charakteryzuje działalność rzeźbotwórczą lądolodu i 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> · rozróżnia konsekwencje położenia geograficznego oraz politycznego Polski 40 charakteryzuje jednostki geologiczne Polski 41 wskazuje na mapach Europy i Polski obszary, na których występowały ruchy górotwórcze 42 przedstawia proces powstawania lodowców 43 wykazuje pasowość rzeźby terenu Polski 44 przedstawia czynniki kształtujące rzeźbę powierzchni Polski 45 rozpoznaje główne skały występujące na terenie Polski 46 podaje przykłady gospodarczego wykorzystania 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> · wykazuje konsekwencje rozciągłości południkowej i rozciągłości równoleżnikowej Polski i Europy · wykazuje zależność między występowaniem ruchów górotwórczych w Europie a współczesnym ukształtowaniem powierzchni Polski 54 wykazuje zależność między występowaniem zlodowaceń w Europie a współczesnym ukształtowaniem powierzchni Polski 55 opisuje wpływ wydobycia surowców mineralnych na środowisko przyrodnicze

¹ Szarym kolorem oznaczono dodatkowe wymagania edukacyjne.

<p>lądolód skandynawski 5 wymienia pasy rzeźby terenu Polski i wskazuje je na mapie 6 wymienia główne rodzaje skał 7 wyjaśnia znaczenie terminów: <i>ciśnienie atmosferyczne, niż baryczny, wyż baryczny</i> 8 wymienia cechy klimatu morskiego i klimatu kontynentalnego 9 podaje nazwy mas powietrza napływających nad terytorium Polski 10 wymienia elementy klimatu 11 wyjaśnia znaczenie terminu <i>średnia dobowa temperatura powietrza</i> 12 wymienia czynniki, które warunkują zróżnicowanie temperatury powietrza i wielkość opadów w Polsce 13 określa przeważający kierunek wiatrów w Polsce • wyjaśnia znaczenie terminu <i>przepływ</i> • wyjaśnia znaczenie terminów: <i>źródło, rzeka główna, dopływ, system rzeczny, dorzecze, zlewisko, ujście deltowe,</i></p>	<p>mapie ogólnogeograficznej góry fałdowe, zrębowe oraz wulkaniczne w Europie i w Polsce 26 omawia zlodowacenia na obszarze Polski 27 opisuje nizinne i górskie formy polodowcowe 28 porównuje krzywą hipsograficzną Polski i Europy 29 dokonuje podziału surowców mineralnych 30 podaje cechy klimatu Polski 31 podaje zróżnicowanie długości okresu wegetacyjnego w Polsce na podstawie mapy tematycznej 32 opisuje wody powierzchniowe Europy na podstawie mapy ogólnogeograficznej 33 rozpoznaje typy ujść rzecznych • opisuje zjawisko powodzi ○ wskazuje na mapie ogólnogeograficznej Polski obszary zagrożone powodzią ○ wskazuje na mapie Polski rozmieszczenie największych sztucznych zbiorników wodnych</p>	<p>lodowców górskich na obszarze Polski • omawia na podstawie mapy ogólnogeograficznej cechy ukształtowania powierzchni Europy i Polski • opisuje rozmieszczenie surowców mineralnych w Polsce na podstawie mapy tematycznej • omawia warunki klimatyczne w Europie • charakteryzuje czynniki kształtujące klimat w Polsce • omawia wpływ głównych mas powietrza na klimat i pogodę w Polsce • odczytuje wartości temperatury powietrza i wielkość opadów atmosferycznych z klimatogramów • wyjaśnia, jak powstają najważniejsze wiatry lokalne w Polsce • wyjaśnia, na czym polega asymetria dorzeczy Wisły i Odry • opisuje na podstawie mapy cechy oraz walory Wisły i Odry • wymienia czynniki sprzyjające powodziom w</p>	<p>surowców mineralnych w Polsce 47 opisuje pogodę kształtowaną przez główne masy powietrza napływające nad teren Polski 48 opisuje na podstawie map tematycznych rozkład temperatury powietrza oraz opadów atmosferycznych w Polsce 49 omawia ważniejsze typy jezior w Polsce • analizuje konsekwencje stosowania różnych metod ochrony przeciwpowodziowej ○ omawia największe powodzie w Polsce i ich skutki 50 omawia niszczącą i budującą działalność Bałtyku 51 omawia procesy i czynniki glebotwórcze 52 opisuje typy lasów w Polsce 53 opisuje unikalne na skalę światową obiekty przyrodnicze objęte ochroną na terenie Polski</p>	<p>56 wykazuje wpływ zmienności pogody w Polsce na rolnictwo, transport i turystykę 57 ocenia znaczenie gospodarcze rzek i jezior w Polsce • omawia na wybranych przykładach wpływ wylesiania dorzeczy, regulacji koryt rzecznych, stanu wałów przeciwpowodziowych, zabudowy obszarów zalewowych i sztucznych zbiorników wodnych na wezbrania oraz występowanie i skutki powodzi w Polsce 58 wymienia główne źródła zanieczyszczeń Morza Bałtyckiego 59 ocenia przydatność przyrodniczą i gospodarczą lasów w Polsce 60 podaje argumenty przemawiające za koniecznością zachowania walorów dziedzictwa przyrodniczego • planuje wycieczkę do parku narodowego lub rezerwatu przyrody</p>
---	--	--	--	--

<p><i>ujście lejkowate</i></p> <p>14 wskazuje na mapie główne rzeki Europy i Polski</p> <ul style="list-style-type: none"> · wyjaśnia znaczenie terminów: <i>powódź, dolina rzeczna, koryto rzeczne, obszar zalewowy, sztuczny zbiornik wodny, retencja naturalna</i> · wymienia przyczyny powodzi w Polsce · określa na podstawie mapy ogólnogeograficznej położenie Morza Bałtyckiego · wskazuje na mapie Morza Bałtyckiego jego największe zatoki, wyspy i cieśniny · omawia linię brzegową Bałtyku <p>15 podaje główne cechy fizyczne Bałtyku</p> <p>16 wyjaśnia znaczenie terminów: <i>gleba, czynniki glebotwórcze, poziomy glebowe</i></p> <p>17 wymienia typy gleb w Polsce</p> <p>18 wyjaśnia znaczenie terminu <i>lesistość</i></p> <p>19 wymienia różne rodzaje lasów w Polsce</p> <p>20 wymienia formy ochrony przyrody</p>	<ul style="list-style-type: none"> ○ omawia wielkość i głębokość Bałtyku <p>34 charakteryzuje temperaturę wód oraz zasolenie Bałtyku na tle innych mórz świata</p> <p>35 opisuje świat roślin i zwierząt Bałtyku</p> <ul style="list-style-type: none"> · opisuje wybrane typy gleb w Polsce <p>36 przedstawia na podstawie mapy tematycznej rozmieszczenie gleb na obszarze Polski</p> <p>37 omawia na podstawie danych statystycznych wskaźnik lesistości Polski</p> <p>38 omawia strukturę gatunkową lasów w Polsce</p> <p>39 podaje przykłady rezerwatów przyrody, parków krajobrazowych i pomników przyrody na obszarze wybranego regionu</p> <ul style="list-style-type: none"> · charakteryzuje wybrane parki narodowe w Polsce 	<p>Polsce</p> <ul style="list-style-type: none"> ○ określa rolę przeciwpowodziową sztucznych zbiorników <ul style="list-style-type: none"> · charakteryzuje i rozpoznaje typy wybrzeży Bałtyku · omawia powstawanie gleby · wyróżnia najważniejsze cechy wybranych typów gleb na podstawie profili glebowych · omawia funkcje lasów · omawia na podstawie mapy Polski przestrzenne zróżnicowanie lesistości w Polsce · ocenia rolę parków narodowych i innych form ochrony przyrody w zachowaniu naturalnych walorów środowiska przyrodniczego 		
--	---	---	--	--

<p>w Polsce 21 wskazuje parki narodowe na mapie Polski</p>				
2. Ludność i urbanizacja w Polsce				
<p>Uczeń: •wymienia nazwy państw sąsiadujących z Polską •wskazuje na mapie administracyjnej Polski poszczególne województwa i ich stolice •wyjaśnia znaczenie terminów: <i>przyrost naturalny</i>, <i>współczynnik przyrostu naturalnego</i>, <i>wyż demograficzny</i>, <i>niż demograficzny</i> •wymienia na podstawie danych statystycznych państwa o różnym współczynniku przyrostu naturalnego w Europie •wyjaśnia znaczenie terminów: <i>piramida płci i wieku</i>, <i>średnia długość trwania życia</i> • odczytuje dane dotyczące struktury płci i wieku oraz średniej długości trwania życia w Polsce na podstawie danych statystycznych • wyjaśnia znaczenie terminu</p>	<p>Uczeń: • wymienia przykłady terytoriów zależnych należących do państw europejskich 61 prezentuje na podstawie danych statystycznych zmiany liczby ludności Europy i Polski po II wojnie światowej 62 omawia na podstawie wykresu przyrost naturalny w Polsce w latach 1946–2018 63 omawia przestrzenne zróżnicowanie współczynnika przyrostu naturalnego w Polsce 64 omawia na podstawie danych statystycznych średnią długość trwania życia Polaków na tle europejskich społeczeństw 65 wyjaśnia, czym są ekonomiczne grupy wieku • wyjaśnia przyczyny zróżnicowania gęstości zaludnienia w Polsce • omawia na podstawie mapy tematycznej przestrzenne zróżnicowanie gęstości zaludnienia</p>	<p>Uczeń: •omawia zmiany na mapie politycznej Europy w drugiej połowie XX w. 66 oblicza współczynnik przyrostu naturalnego 67 podaje przyczyny zróżnicowania przyrostu naturalnego w Europie i w Polsce 68 omawia czynniki wpływające na liczbę urodzeń w Polsce 69 porównuje udział poszczególnych grup wiekowych ludności w Polsce na podstawie danych statystycznych 70 oblicza wskaźnik gęstości zaludnienia Polski 71 opisuje na podstawie mapy cechy rozmieszczenia ludności w Polsce •opisuje skutki migracji zagranicznych w Polsce 72 porównuje przyrost rzeczywisty ludności w Polsce i w wybranych państwach Europy</p>	<p>Uczeń: •omawia podział administracyjny Polski 81 omawia na podstawie danych statystycznych uwarunkowania przyrostu naturalnego w Polsce na tle Europy 82 omawia strukturę płci i strukturę wieku ludności Polski na tle tych struktur w wybranych państwach europejskich na podstawie piramidy płci i wieku 83 omawia przyrodnicze i pozaprzyrodnicze czynniki wpływające na rozmieszczenie ludności w wybranych państwach Europy i Polski • oblicza przyrost rzeczywisty i współczynnik przyrostu rzeczywistego w Polsce 84 charakteryzuje skutki migracji wewnętrznych w Polsce ○ wyjaśnia wpływ migracji na strukturę wieku ludności obszarów wiejskich</p>	<p>Uczeń: • analizuje na podstawie dostępnych źródeł ekonomiczne skutki utrzymywania się niskich lub ujemnych wartości współczynnika przyrostu naturalnego w krajach Europy i Polski 90 analizuje konsekwencje starzenia się społeczeństwa europejskiego 91 analizuje skutki nierównomiernego rozmieszczenia ludności w Polsce 92 ocenia skutki migracji zagranicznych w Polsce i w Europie ○ ukazuje na wybranych przykładach wpływ procesów migracyjnych na strukturę wieku i zmiany zaludnienia obszarów wiejskich 93 omawia na podstawie dostępnych źródeł problemy mniejszości narodowych w Europie i w Polsce •analizuje na podstawie</p>

<p><i>gęstość zaludnienia</i></p> <ul style="list-style-type: none"> · wymienia czynniki wpływające na rozmieszczenie ludności w Polsce · wyjaśnia znaczenie terminów: <i>migracja, emigracja, imigracja, saldo migracji, przyrost rzeczywisty, współczynnik przyrostu rzeczywistego</i> · wyjaśnia znaczenie terminu <i>migracje wewnętrzne</i> · wymienia przyczyny migracji wewnętrznych · odczytuje dane dotyczące wielkości i kierunków emigracji z Polski · wymienia główne skupiska Polonii · wymienia mniejszości narodowe w Polsce · wskazuje na mapie Polski regiony zamieszkiwane przez mniejszości narodowe · wyjaśnia znaczenie terminów: <i>struktura zatrudnienia, bezrobocie, stopa bezrobocia, ludność aktywna zawodowo</i> · odczytuje z danych statystycznych wielkość zatrudnienia w poszczególnych sektorach 	<p>w Polsce</p> <ul style="list-style-type: none"> · podaje najważniejsze cechy migracji wewnętrznych w Polsce · wymienia główne przyczyny migracji zagranicznych w Polsce · określa kierunki napływu imigrantów do Polski ○ wskazuje na mapie województw podlaskiego i zachodniopomorskiego obszary o dużym wzroście liczby ludności · charakteryzuje mniejszości narodowe, mniejszości etniczne i społeczności etniczne w Polsce · podaje przyczyny bezrobocia w Polsce · porównuje wielkość bezrobocia w Polsce i innych krajach europejskich na podstawie danych statystycznych · podaje przyczyny rozwoju największych miast w Polsce · podaje przykłady miast o różnych funkcjach w Polsce · wymienia typy zespołów miejskich 	<p>73 omawia przyczyny migracji wewnętrznych w Polsce</p> <ul style="list-style-type: none"> ○ wskazuje na mapie województw podlaskiego i zachodniopomorskiego gminy o dużym spadku liczby ludności ○ analizuje współczynnik salda migracji na przykładzie województw zachodniopomorskiego i podlaskiego <p>74 porównuje strukturę narodowościową ludności Polski ze strukturą narodowościową ludności w wybranych państwach europejskich</p> <p>75 określa na podstawie danych statystycznych różnice między strukturą zatrudnienia ludności w poszczególnych województwach</p> <p>76 porównuje stopę bezrobocia w wybranych krajach europejskich</p> <p>77 charakteryzuje funkcje wybranych miast w Polsce</p> <p>78 omawia przyczyny rozwoju miast w Polsce</p> <p>79 porównuje wskaźnik</p>	<p>85 omawia przyczyny rozmieszczenia mniejszości narodowych w Polsce</p> <p>86 przedstawia strukturę wyznaniową Polaków na tle innych państw Europy</p> <p>87 omawia strukturę zatrudnienia wg działów gospodarki w poszczególnych województwach</p> <p>88 analizuje wielkość miast w Polsce i ich rozmieszczenie wg grup wielkościowych</p> <p>89 omawia pozytywne i negatywne skutki urbanizacji</p> <ul style="list-style-type: none"> ○ omawia wpływ migracji do stref podmiejskich na przekształcenie struktury demograficznej okolic Krakowa i Warszawy ○ określa zmiany w użytkowaniu i zagospodarowaniu stref podmiejskich na przykładzie Krakowa i Warszawy 	<p>dostępnych źródeł skutki bezrobocia w Polsce</p> <p>94 omawia na podstawie dostępnych źródeł zmiany zachodzące w procesie urbanizacji w Polsce po II wojnie światowej</p> <ul style="list-style-type: none"> ○ identyfikuje na wybranych przykładach związki między rozwojem dużych miast a zmianami w użytkowaniu i zagospodarowaniu terenu, w stylu zabudowy oraz w strukturze demograficznej w strefach podmiejskich
---	---	---	---	---

<p>gospodarki</p> <ul style="list-style-type: none"> · odczytuje z mapy różnicowanie przestrzenne bezrobocia w Polsce i w Europie · wyjaśnia znaczenie terminów: <i>miasto, wskaźnik urbanizacji, aglomeracja monocentryczna, aglomeracja policentryczna (konurbacja)</i> · wymienia największe miasta Polski i wskazuje je na mapie · wymienia funkcje miast · odczytuje z danych statystycznych wskaźnik urbanizacji w Polsce i w wybranych krajach Europy <ul style="list-style-type: none"> ○ wymienia przyczyny migracji do stref podmiejskich ○ wymienia przyczyny wyludniania się wsi oddalonych od dużych miast 	<p>w Polsce i podaje ich przykłady</p> <ul style="list-style-type: none"> · wskazuje różnice między aglomeracją monocentryczną a aglomeracją policentryczną <ul style="list-style-type: none"> ○ omawia przyczyny migracji do stref podmiejskich 	<p>urbanizacji w Polsce i wybranych krajach Europy</p> <p>80 analizuje rozmieszczenie oraz wielkość miast w Polsce</p> <ul style="list-style-type: none"> ○ omawia na podstawie map tematycznych zmiany liczby ludności w strefach podmiejskich Krakowa i Warszawy 		
---	---	---	--	--

3. Rolnictwo i przemysł Polski

<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> · wymienia funkcje rolnictwa 95 wymienia przyrodnicze i pozaprzyrodnicze warunki rozwoju rolnictwa w Polsce 96 wymienia na podstawie map tematycznych regiony rolnicze w Polsce 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> · opisuje warunki przyrodnicze i pozaprzyrodnicze rozwoju rolnictwa w Polsce · prezentuje na podstawie danych statystycznych strukturę wielkościową 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> · przedstawia rolnictwo jako sektor gospodarki oraz jego rolę w rozwoju społeczno-gospodarczym kraju 109 charakteryzuje regiony rolnicze o najkorzystniejszych 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> · omawia poziom mechanizacji i chemizacji rolnictwa w Polsce 118 charakteryzuje czynniki wpływające na rozmieszczenie upraw w Polsce 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> · przedstawia korzyści dla polskiego rolnictwa wynikające z członkostwa naszego kraju w Unii Europejskiej 127 dokonuje na podstawie danych statystycznych analizy zmian pogłowia wybranych
---	--	---	---	---

<p>97 wyjaśnia znaczenie terminów: <i>plon, zbiór, areal</i></p> <p>98 wymienia główne uprawy w Polsce</p> <p>99 wskazuje na mapie główne obszary upraw w Polsce</p> <p>100 wyjaśnia znaczenie terminów: <i>chów, pogłowie</i></p> <p>101 wymienia główne zwierzęta gospodarskie w Polsce</p> <p>102 wskazuje na mapie obszary chowu zwierząt gospodarskich</p> <p>103 dokonuje podziału przemysłu na sekcje i działy</p> <p>104 wymienia funkcje przemysłu</p> <ul style="list-style-type: none"> o wymienia podstawowe cechy gospodarki centralnie sterowanej i gospodarki rynkowej <p>105 wymienia źródła energii</p> <p>106 wymienia typy elektrowni</p> <p>107 wskazuje na mapie największe elektrownie w Polsce</p> <ul style="list-style-type: none"> o wymienia główne źródła energii w województwach pomorskim 	<p>gospodarstw rolnych w Polsce</p> <ul style="list-style-type: none"> · przedstawia znaczenie gospodarcze głównych upraw w Polsce · prezentuje na podstawie danych statystycznych strukturę upraw w Polsce · wymienia główne rejony warzywnictwa i sadownictwa w Polsce · przedstawia znaczenie gospodarcze produkcji zwierzęcej w Polsce · wymienia czynniki lokalizacji chowu bydła, trzody chlewnej i drobiu w Polsce · omawia cechy polskiego przemysłu · wymienia przyczyny zmian w strukturze przemysłu Polski o omawia cechy gospodarki Polski przed 1989 rokiem i po nim · lokalizuje na mapie Polski elektrownie ciepłone, wodne i niekonwencjonalne · opisuje wielkość produkcji energii elektrycznej ze źródeł odnawialnych o podaje przyczyny rozwoju energetyki wiatrowej i słonecznej 	<p>warunkach do produkcji rolnej w Polsce</p> <p>110 przedstawia strukturę użytkowania ziemi w Polsce na tle innych krajów Europy</p> <p>111 prezentuje na podstawie danych statystycznych strukturę chowu zwierząt gospodarskich w Polsce</p> <p>112 przedstawia przemysł jako sektor gospodarki i jego rolę w rozwoju społeczno-gospodarczym kraju</p> <p>113 opisuje rozmieszczenie przemysłu w Polsce</p> <ul style="list-style-type: none"> o omawia strukturę zatrudnienia w konurbacji katowickiej i aglomeracji łódzkiej przed 1989 rokiem <p>114 prezentuje na podstawie danych statystycznych strukturę produkcji energii elektrycznej w Polsce na tle wybranych krajów Europy</p> <ul style="list-style-type: none"> o wyjaśnia wpływ warunków pozaprzyrodniczych na wykorzystanie OZE w województwach pomorskim i łódzkim <p>115 opisuje na podstawie danych statystycznych</p>	<p>119 porównuje produkcję roślinną w Polsce na tle produkcji w innych krajach Europy</p> <p>120 porównuje produkcję zwierzęcą w Polsce na tle produkcji w innych krajach Europy</p> <p>121 omawia rozwój przemysłu w Polsce po II wojnie światowej</p> <p>122 analizuje przyczyny i skutki restrukturyzacji polskiego przemysłu</p> <ul style="list-style-type: none"> o opisuje zmiany, które zaszły w strukturze produkcji po 1989 roku w konurbacji katowickiej i aglomeracji łódzkiej <p>123 omawia na podstawie dostępnych źródeł zmiany zachodzące współcześnie w polskiej energetyce</p> <ul style="list-style-type: none"> o wymienia korzyści płynące z wykorzystania źródeł odnawialnych do produkcji energii o analizuje dane statystyczne dotyczące liczby farm wiatrowych w Łódzkiem i Pomorskiem <p>124 określa na podstawie</p>	<p>zwierząt gospodarskich w Polsce po 2000 roku i wyjaśnia ich przyczyny</p> <ul style="list-style-type: none"> o wykazuje na podstawie dostępnych źródeł wpływ przemian politycznych i gospodarczych w Polsce po 1998 roku na zmiany struktury zatrudnienia w wybranych regionach kraju o analizuje na wybranych przykładach warunki przyrodnicze i pozaprzyrodnicze sprzyjające produkcji energii ze źródeł odnawialnych i nieodnawialnych lub ograniczające tę produkcję oraz określa ich wpływ na rozwój energetyki <p>128 przedstawia perspektywy rozwoju gospodarki morskiej w Polsce</p> <ul style="list-style-type: none"> · ustala na podstawie dostępnych źródeł, w których regionach w Polsce występuje największe zanieczyszczenie środowiska przyrodniczego
---	---	---	--	---

<p>i łódzkim</p> <p>108 wymienia największe porty morskie w Polsce i wskazuje je na mapie</p> <ul style="list-style-type: none"> wymienia źródła zanieczyszczeń środowiska przyrodniczego podaje przyczyny kwaśnych opadów 	<p>w województwach pomorskim i łódzkim</p> <ul style="list-style-type: none"> opisuje na podstawie danych statystycznych wielkość przeładunków w polskich portach morskich omawia rodzaje zanieczyszczeń i ich źródła 	<p>strukturę przeładunków w polskich portach morskich</p> <p>116 opisuje strukturę połowów ryb w Polsce</p> <ul style="list-style-type: none"> charakteryzuje wpływ poszczególnych sektorów gospodarki na stan środowiska <p>117 wymienia źródła zanieczyszczeń komunalnych</p>	<p>dostępnych źródeł uwarunkowania rozwoju gospodarki morskiej w Polsce</p> <p>125 omawia rozwój przemysłu stocznioowego w Polsce</p> <ul style="list-style-type: none"> analizuje na podstawie danych statystycznych stopień zanieczyszczenia wód śródlądowych <p>126 omawia skutki zanieczyszczenia środowiska naturalnego</p>	
--	---	--	---	--

4. Usługi w Polsce

<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> podaje przykłady różnych rodzajów usług w Polsce wyjaśnia znaczenie terminu <i>komunikacja</i> wyróżnia rodzaje transportu w Polsce wskazuje na mapie Polski porty morskie oraz lotnicze wyróżnia rodzaje łączności wyjaśnia znaczenie terminów: <i>centra logistyczne, spedycja</i> wyjaśnia znaczenie terminów: <i>eksport, import, bilans handlu zagranicznego</i> wymienia państwa 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> omawia zróżnicowanie usług w Polsce <p>129 omawia rodzaje transportu lądowego w Polsce</p> <p>130 omawia na podstawie map tematycznych gęstość dróg kołowych w Polsce</p> <p>131 omawia na podstawie mapy tematycznej gęstość sieci kolejowej w Polsce</p> <p>132 omawia na podstawie danych statystycznych stan morskiej floty transportowej w Polsce</p> <ul style="list-style-type: none"> omawia na podstawie mapy sieć autostrad i dróg 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> przedstawia usługi jako sektor gospodarki oraz ich rolę w rozwoju społeczno-gospodarczym kraju <p>136 charakteryzuje udział poszczególnych rodzajów transportu w przewozach pasażerów i ładunków</p> <p>137 omawia ruch pasażerski w portach lotniczych Polski</p> <p>138 podaje przyczyny nierównomiernego dostępu do środków łączności na terenie Polski</p> <ul style="list-style-type: none"> wymienia główne inwestycje przemysłowe we Wrocławiu i w jego okolicach wskazuje na mapie tematycznej przykłady miejsc, 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia przyczyny zróżnicowania sieci transportowej w Polsce <p>142 określa znaczenie transportu w rozwoju gospodarczym Polski</p> <p>143 prezentuje na podstawie dostępnych źródeł problemy polskiego transportu wodnego i lotniczego</p> <p>144 określa znaczenie łączności w rozwoju gospodarczym Polski</p> <ul style="list-style-type: none"> omawia rolę transportu morskiego w rozwoju innych działów gospodarki <p>145 ocenia znaczenie handlu zagranicznego dla</p>	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> identyfikuje związki między przebiegiem autostrad a lokalizacją przedsiębiorstw przemysłowych oraz centrów logistycznych i handlowych na wybranym obszarze kraju identyfikuje związki między transportem morskim a lokalizacją inwestycji przemysłowych i usługowych na przykładzie Trójmiasta podaje przykłady sukcesów polskich firm na arenie międzynarodowej ocenia na podstawie dostępnych źródeł poziom rozwoju turystyki zagranicznej w Polsce na tle innych krajów
---	---	--	--	---

<p>będące głównymi partnerami handlowymi Polski</p> <ul style="list-style-type: none"> · wyjaśnia znaczenie terminów: <i>turystyka, walory turystyczne, infrastruktura turystyczna</i> · wymienia regiony turystyczne Polski i wskazuje je na mapie · wymienia główne atrakcje turystyczne wybrzeża Bałtyku i Małopolski 	<p>ekspresowych</p> <p>133 wymienia towary, które dominują w polskim handlu zagranicznym</p> <ul style="list-style-type: none"> o wymienia rodzaje usług, które rozwijają się dzięki wzrostowi ruchu turystycznego <p>134 omawia czynniki rozwoju turystyki</p> <p>135 wymienia polskie obiekty znajdujące się na <i>Liście światowego dziedzictwa UNESCO</i> i wskazuje je na mapie</p>	<p>w których przebieg autostrad i dróg ekspresowych sprzyja powstawaniu centrów logistycznych</p> <p>139 przedstawia przyczyny niskiego salda bilansu handlu zagranicznego w Polsce</p> <p>140 charakteryzuje polskie obiekty znajdujące się na <i>Liście światowego dziedzictwa UNESCO</i></p> <p>141 charakteryzuje na przykładach walory turystyczne Polski</p> <ul style="list-style-type: none"> o wskazuje na mapie położenie głównych atrakcji wybrzeża Bałtyku i Małopolski 	<p>polskiej gospodarki</p> <p>146 analizuje na podstawie dostępnych źródeł wpływy z turystyki w Polsce i w wybranych krajach Europy</p> <p>147 ocenia na podstawie dostępnych źródeł atrakcyjność turystyczną wybranego regionu Polski</p> <ul style="list-style-type: none"> o analizuje dane statystyczne dotyczące ruchu turystycznego nad Morzem Bałtyckim i w Krakowie o określa wpływ walorów przyrodniczych wybrzeża Bałtyku oraz dziedzictwa kulturowego Małopolski na rozwój turystyki na tych obszarach 	<p>Europy</p> <p>149 omawia na podstawie dostępnych źródeł zmiany, które zaszły w geograficznych kierunkach wymiany międzynarodowej Polski</p>
---	---	--	---	--

5. Mój region i moja mała ojczyzna

<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> · wyjaśnia znaczenie terminu <i>region</i> · wskazuje położenie swojego regionu na mapie ogólnogeograficznej Polski · wymienia i wskazuje na mapie ogólnogeograficznej sąsiednie regiony · wymienia najważniejsze walory przyrodnicze regionu · wyjaśnia znaczenie 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> · charakteryzuje środowisko przyrodnicze regionu oraz określa jego główne cechy na podstawie map tematycznych · rozpoznaje skały występujące w regionie miejsca zamieszkania · wyróżnia najważniejsze cechy gospodarki regionu na podstawie danych statystycznych i map 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> · wyjaśnia uwarunkowania zróżnicowania środowiska przyrodniczego w swoim regionie · analizuje genezę rzeźby terenu swojego regionu · prezentuje główne cechy struktury demograficznej ludności regionu · prezentuje główne cechy gospodarki regionu 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> · przedstawia w dowolnej formie (np. prezentacji multimedialnej, plakatu, wystawy fotograficznej) przyrodnicze i kulturowe walory swojego regionu · prezentuje na podstawie informacji wyszukanych w różnych źródłach i w dowolnej formie (np. prezentacji multimedialnej, plakatu, wystawy 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> · projektuje na podstawie wyszukanych informacji trasę wycieczki krajoznawczej po własnym regionie · wykazuje na podstawie obserwacji terenowych przeprowadzonych w wybranym miejscu własnego regionu zależności między elementami środowiska geograficznego · planuje wycieczkę po swojej małej ojczyźnie
--	---	--	--	--

<p>terminu <i>mała ojczyzna</i></p> <ul style="list-style-type: none"> · wskazuje na mapie ogólnogeograficznej Polski, na mapie topograficznej lub na planie miasta obszar małej ojczyzny · przedstawia źródła informacji o małej ojczyźnie · wymienia walory środowiska geograficznego małej ojczyzny 	<p>tematycznych</p> <ul style="list-style-type: none"> · określa obszar utożsamiany z własną małą ojczyzną jako symboliczną przestrzeń w wymiarze lokalnym · rozpoznaje w terenie obiekty charakterystyczne dla małej ojczyzny i decydujące o jej atrakcyjności 	<ul style="list-style-type: none"> · opisuje walory środowiska geograficznego małej ojczyzny · omawia historię małej ojczyzny na podstawie dostępnych źródeł 	<p>fotograficznej) atrakcyjność osadniczą oraz gospodarczą małej ojczyzny jako miejsca zamieszkania i rozwoju określonej działalności gospodarczej</p>	<ul style="list-style-type: none"> · projektuje na podstawie własnych obserwacji terenowych działania służące zachowaniu walorów środowiska geograficznego (przyrodniczego i kulturowego) oraz poprawie warunków życia lokalnej społeczności · podaje przykłady osiągnięć Polaków w różnych dziedzinach życia społeczno-gospodarczego na arenie międzynarodowej
---	---	--	--	---

Roczny plan pracy z geografii dla klasy VIII szkoły podstawowej do programu nauczania „Planeta Nowa”
Wymagania na poszczególne oceny

Wymagania na poszczególne oceny				
na ocenę dopuszczającą	na ocenę dostateczną	na ocenę dobrą	na ocenę bardzo dobrą	na ocenę celującą
I. Azja				
<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wskazuje na mapie położenie geograficzne Azji • wymienia formy ukształtowania powierzchni Azji • wymienia strefy klimatyczne Azji na podstawie mapy klimatycznej • wymienia największe rzeki Azji • wymienia strefy aktywności sejsmicznej w Azji na podstawie mapy geologicznej • wyjaśnia znaczenie terminu <i>wulkanizm</i> • odczytuje z mapy nazwy największych wulkanów w Azji • wskazuje na mapie zasięg Ognistego Pierścienia Pacyfiku • wymienia czynniki przyrodnicze wpływające na rozwój rolnictwa w Azji • wymienia główne uprawy w 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> • opisuje linię brzegową Azji na podstawie mapy świata • charakteryzuje zróżnicowanie środowiska geograficznego Azji • przedstawia kontrasty w ukształtowaniu powierzchni terenu Azji • omawia czynniki klimatyczne kształtujące klimat Azji • omawia strefy roślinne Azji • omawia budowę wulkanu na podstawie ilustracji • wymienia typy wulkanów i podaje ich główne cechy • wskazuje na mapie obszary Azji o korzystnych i niekorzystnych warunkach do rozwoju rolnictwa • wymienia czołówkę państw azjatyckich w światowych zbiorach roślin uprawnych na podstawie infografiki 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> • omawia budowę geologiczną Azji na podstawie mapy tematycznej • omawia cyrkulację monsunową i jej wpływ na klimat Azji • charakteryzuje kontrasty klimatyczne i roślinne w Azji na podstawie mapy tematycznej • omawia czynniki wpływające na układ sieci rzecznej w Azji • omawia płytową budowę litosfery na podstawie map tematycznych • wyjaśnia przyczyny występowania trzęsień ziemi i tsunami w Azji • opisuje przebieg trzęsienia ziemi • omawia warunki przyrodnicze i pozaprzyrodnicze rozwoju rolnictwa 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> • analizuje azjatyckie rekordy dotyczące rzeźby terenu, linii brzegowej i hydrosfery na podstawie infografiki • omawia powstawanie Himalajów i rowów oceanicznych • przedstawia sposoby zabezpieczania ludzi przed skutkami trzęsień ziemi • omawia warunki klimatyczne w Azji wpływające na rytm uprawy ryżu • omawia znaczenie uprawy ryżu dla krajów Azji Południowo-Wschodniej • wykazuje związek między budową geologiczną a występowaniem wulkanów, trzęsień ziemi i tsunami w Japonii • analizuje źródła gospodarczego rozwoju Japonii • charakteryzuje cechy 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia, dlaczego na wschodnich wybrzeżach Azji występuje wiele wulkanów • udowadnia słuszność stwierdzenia, że Azja to kontynent kontrastów geograficznych • omawia wpływ budowy geologicznej na występowanie rowów tektonicznych, wulkanów, trzęsień ziemi i tsunami • ocenia skutki trzęsień ziemi dla obszarów gęsto zaludnionych • wyjaśnia na podstawie mapy ogólnogeograficznej i analizy danych statystycznych, dlaczego grunty orne mają niewielki udział w strukturze użytkowania ziemi w Azji • wykazuje związki między cechami klimatu monsunowego a rytmem upraw i „kulturą ryżu” w Azji Południowo-Wschodniej

<p>Azji na podstawie mapy gospodarczej</p> <ul style="list-style-type: none"> • określa cechy położenia Japonii na podstawie mapy ogólnogeograficznej • wymienia cechy środowiska przyrodniczego Japonii • wymienia główne uprawy w Japonii • określa cechy położenia Chin na podstawie mapy ogólnogeograficznej • lokalizuje na mapie ośrodki przemysłu zaawansowanych technologii w Chinach • wymienia główne uprawy w Chinach i opisuje ich rozmieszczenie na podstawie mapy gospodarczej • określa położenie geograficzne Indii • porównuje liczbę ludności Chin i Indii oraz odczytuje z wykresu ich prognozę • wymienia największe aglomeracje Indii i wskazuje je na mapie • wyjaśnia znaczenie terminu <i>slamsy</i> • wymienia główne rośliny uprawne 	<ul style="list-style-type: none"> • charakteryzuje ukształtowanie powierzchni Japonii • omawia strukturę zatrudnienia w Japonii na podstawie analizy danych statystycznych • omawia warunki przyrodnicze rozwoju rolnictwa w Japonii • przedstawia cechy rolnictwa Japonii na podstawie analizy danych statystycznych • określa różnorodność cech środowiska geograficznego Chin na podstawie mapy tematycznej • omawia czynniki przyrodnicze sprzyjające osadnictwu w Chinach • przedstawia nierównomierne rozmieszczenie ludności Chin na podstawie mapy gęstości zaludnienia • omawia główne kierunki produkcji rolnej w Chinach • omawia cechy środowiska geograficznego Półwyspu Indyjskiego • podaje przyczyny powstawania <i>slamsów</i> w Indiach • omawia warunki uprawy 	<p>w Azji</p> <ul style="list-style-type: none"> • opisuje ekstremalne zjawiska klimatyczne i ich skutki w Japonii opisuje skutki występowania tajfunów na obszarze Japonii • omawia bariery utrudniające rozwój gospodarki Japonii • omawia znaczenie i rolę transportu w gospodarce Japonii • omawia cechy gospodarki Chin • analizuje wielkości PKB w Chinach na tle innych krajów świata na podstawie danych statystycznych • charakteryzuje tradycyjne rolnictwo i warunki rozwoju rolnictwa Chin • przedstawia problemy demograficzne Indii • omawia system kastowy w Indiach • przedstawia zróżnicowanie indyjskiej edukacji • analizuje strukturę zatrudnienia i strukturę PKB Indii na podstawie wykresu • charakteryzuje przetwórstwo przemysłowe Indii • omawia zróżnicowanie 	<p>nowoczesnej gospodarki Japonii oraz rodzaje produkcji przemysłowej</p> <ul style="list-style-type: none"> • uzasadnia, że gospodarka Japonii należy do najnowocześniejszych na świecie • przedstawia problemy demograficzne i społeczne Chin z uwzględnieniem przyrostu naturalnego na podstawie analizy danych statystycznych • omawia znaczenie nowoczesnych kolei w rozwoju gospodarczym Chin • omawia kontrasty etniczne, językowe i religijne w Indiach • charakteryzuje cechy gospodarki Indii i możliwości ich rozwoju • omawia znaczenie ropy naftowej w rozwoju ekonomicznym państw Bliskiego Wschodu • omawia źródła konfliktów zbrojnych i terroryzmu na Bliskim Wschodzie 	<ul style="list-style-type: none"> • ocenia znaczenie warunków przyrodniczych i czynników społeczno-kulturowych w tworzeniu nowoczesnej gospodarki Japonii • omawia wpływ gospodarki Chin na gospodarkę światową • opisuje główne problemy indyjskiego społeczeństwa oraz przedstawia ich przyczyny • analizuje skutki występowania konfliktów zbrojnych na Bliskim Wschodzie
---	---	--	---	---

<p>w Indiach i wskazuje na mapie tematycznej regiony ich występowania</p> <ul style="list-style-type: none"> • wymienia surowce mineralne w Indiach i wskazuje na mapie regiony ich występowania • określa położenie geograficzne Bliskiego Wschodu • wymienia państwa leżące na Bliskim Wschodzie na podstawie mapy politycznej • wskazuje na mapie miejsca konfliktów zbrojnych na Bliskim Wschodzie 	<p>roślin w Indiach na podstawie mapy tematycznej</p> <ul style="list-style-type: none"> • charakteryzuje indyjską Dolinę Krzemową • omawia cechy środowiska przyrodniczego Bliskiego Wschodu • omawia wielkość zasobów ropy naftowej na świecie i na Bliskim Wschodzie na podstawie wykresu i mapy tematycznej • przedstawia cele organizacji OPEC 	<p>religijne na Bliskim Wschodzie</p> <ul style="list-style-type: none"> • omawia wpływ religii na życie muzułmanów • przedstawia znaczenie produkcji wyrobów z ropy naftowej w krajach Bliskiego Wschodu 		
--	---	---	--	--

II. Afryka

<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> • określa położenie matematyczno-geograficzne Afryki na podstawie mapy ogólnogeograficznej • wymienia strefy klimatyczne Afryki • wymienia największe rzeki i jeziora Afryki • wymienia czynniki przyrodnicze wpływające na rozwój rolnictwa w Afryce • wymienia główne uprawy w Afryce • wymienia surowce mineralne Afryki na podstawie mapy gospodarczej • wskazuje obszary występowania surowców mineralnych na terenie Afryki • wymienia atrakcyjne turystycznie państwa Afryki • określa położenie geograficzne Etiopii • wyjaśnia różnicę między głodem a niedożywieniem • wymienia państwa w Afryce dotknięte głodem i niedożywieniem • określa położenie 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> • omawia cechy ukształtowania powierzchni Afryki • wymienia cechy różnych typów klimatu w Afryce na podstawie klimatogramów • charakteryzuje sieć rzeczną i jeziora Afryki • omawia czynniki przyrodnicze i pozapryrodnicze rozwoju rolnictwa w Afryce • charakteryzuje znaczenie chowu zwierząt w krajach Afryki • przedstawia zróżnicowanie PKB w różnych państwach Afryki na podstawie analizy danych statystycznych • omawia przemysł wydobywczy w Afryce • wskazuje państwa w Afryce dotknięte problemem głodu i niedożywienia na podstawie mapy tematycznej • analizuje niedożywienie ludności w Afryce na podstawie wykresu • przedstawia ruch turystyczny Kenii na podstawie analizy danych statystycznych 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> • omawia wpływ czynników klimatotwórczych na klimat Afryki • omawia rozmieszczenie opadów atmosferycznych w Afryce na podstawie mapy klimatycznej • omawia udział rolnictwa w strukturze zatrudnienia w wybranych państwach Afryki na podstawie wykresu • omawia gospodarkę w strefie Sahelu • omawia cechy gospodarki krajów Afryki na podstawie analizy danych statystycznych • przedstawia nowoczesne działy gospodarki Afryki • omawia rozwój i znaczenie usług w Afryce • omawia przyczyny niedożywienia ludności w Etiopii • opisuje zmiany w poziomie niedożywienia ludności Etiopii • wymienia obiekty w Kenii wpisane na listę dziedzictwa UNESCO • opisuje walory kulturowe Kenii na podstawie wybranych źródeł informacji 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> • omawia związek budowy geologicznej Afryki z powstawaniem rowów tektonicznych • wyjaśnia cyrkulację powietrza w strefie międzyzwrotnikowej • omawia przyczyny procesu pustynnienia w strefie Sahelu • omawia typy rolnictwa w Afryce • przedstawia czynniki ograniczające rozwój gospodarki w Afryce • omawia skutki niedożywienia ludności w Etiopii • omawia bariery ograniczające rozwój turystyki w Afryce • omawia walory przyrodnicze Kenii wpływające na rozwój turystyki 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia istnienie strefowości klimatyczno-roślinno-glebowej w Afryce • wyjaśnia związki między warunkami przyrodniczymi a możliwościami gospodarowania w strefie Sahelu • ocenia skutki stosowania rolnictwa żarowo-odłogowego i plantacyjnego w Afryce Zachodniej • przedstawia rolę chińskich inwestycji na kontynencie afrykańskim • przedstawia sposoby walki z głodem ludności Afryki na przykładzie Etiopii • określa związki między warunkami przyrodniczymi i kulturowymi a rozwojem turystyki na przykładzie Kenii • przedstawia argumenty pomagające przełamywać stereotypy na temat Afryki
---	---	--	--	--

<p>geograficzne Kenii</p> <ul style="list-style-type: none"> wymienia obiekty turystyczne na terenie Kenii 				
---	--	--	--	--

III. Ameryka Północna i Ameryka Południowa

<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> określa położenie geograficzne Ameryki wymienia nazwy mórz i oceanów oblewających Amerykę Północną i Amerykę Południową wymienia największe rzeki Ameryki i wskazuje je na mapie wyjaśnia znaczenie terminów: <i>tornado, cyklon tropikalny</i> wskazuje na mapie Aleję 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> wymienia nazwy państw leżących w Ameryce Północnej i Ameryce Południowej podaje główne cechy ukształtowania powierzchni Ameryki wymienia strefy klimatyczne Ameryki omawia przyczyny powstawania tornad i cyklonów tropikalnych 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> charakteryzuje budowę geologiczną Ameryki omawia czynniki klimatyczne wpływające na klimat Ameryki porównuje strefy klimatyczne ze strefami roślinnymi w Ameryce charakteryzuje wody powierzchniowe Ameryki na podstawie mapy ogólnogeograficznej 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> wykazuje związek ukształtowania powierzchni z budową geologiczną w Ameryce omawia związek stref klimatycznych ze strefami roślinnymi w Ameryce przedstawia skutki występowania tornad i cyklonów tropikalnych w Ameryce omawia ekologiczne 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> ustala prawidłowości w ukształtowaniu powierzchni Ameryki Północnej i Ameryki Południowej na podstawie map tematycznych przedstawia sposoby ochrony przed nadchodzącym cyklonem na podstawie wybranych źródeł informacji przedstawia działania człowieka mające na celu ochronę walorów
---	--	--	---	---

<p>Tornad</p> <ul style="list-style-type: none"> • wymienia nazwy wybranych cyklonów tropikalnych w XXI wieku • określa położenie geograficzne Amazonii • omawia florę i faunę lasów równikowych • podaje liczbę ludności Ameryki Północnej i Ameryki Południowej na podstawie wykresu • wymienia główne odmiany człowieka zamieszkujące Amerykę • wyjaśnia znaczenie terminów: <i>urbanizacja, wskaźnik urbanizacji, aglomeracja, megalopolis</i> • wymienia obszary słabo i gęsto zaludnione w Ameryce Północnej i Ameryce Południowej i wskazuje je na mapie • wymienia największe miasta i aglomeracje Ameryki Północnej i Ameryki Południowej i wskazuje na mapie • przedstawia położenie geograficzne Kanady na podstawie mapy ogólnogeograficznej 	<ul style="list-style-type: none"> • podaje główne rejony występowania cyklonów tropikalnych i kierunki ich przemieszczania się • podaje cechy środowiska geograficznego Amazonii • omawia cechy klimatu Amazonii • podaje przyczyny zróżnicowania etnicznego i kulturowego Ameryki • przedstawia czynniki wpływające na rozmieszczenie ludności w Ameryce Północnej i Ameryce Południowej • analizuje liczbę ludności miejskiej w ogólnej liczbie ludności państw Ameryki na podstawie mapy tematycznej • przedstawia cechy położenia geograficznego Kanady na podstawie mapy ogólnogeograficznej • omawia ukształtowanie powierzchni Kanady • przedstawia czynniki wpływające na klimat Kanady • omawia strukturę użytkowania ziemi w Kanadzie na podstawie wykresu • opisuje cechy położenia 	<ul style="list-style-type: none"> • omawia mechanizm powstawania tornad i cyklonów tropikalnych • podaje przyczyny wysokich rocznych sum opadów atmosferycznych w Amazonii • opisuje piętrowość wilgotnych lasów równikowych w Amazonii • omawia wielkie migracje w historii zasiedlania Ameryki • omawia zmiany liczby ludności w Ameryce na przestrzeni lat na podstawie wykresu • omawia rozwój miast Ameryki na podstawie wybranych źródeł • podaje przykłady megalopolis w Ameryce i wskazuje je na mapie • podaje przyczyny powstawania slamsów w wielkich miastach na przykładzie Ameryki Południowej • przedstawia zasięg występowania lasów w Kanadzie na podstawie mapy tematycznej 	<p>następstwa wylesiania Amazonii</p> <ul style="list-style-type: none"> • podaje kierunki gospodarczego wykorzystania Amazonii • przedstawia sytuację rdzennej ludności w Ameryce • przedstawia negatywne skutki urbanizacji w Ameryce • określa cechy megalopolis w Ameryce Północnej • omawia czynniki wpływające na przebieg północnej granicy upraw i lasów w Kanadzie • opisuje cechy gospodarstw wielkoobszarowych na terenie Kanady • charakteryzuje wybrane wskaźniki rozwoju gospodarczego Stanów Zjednoczonych • omawia znaczenie usług wyspecjalizowanych w gospodarce Stanów Zjednoczonych • omawia przyczyny marnowania żywności na przykładzie Stanów Zjednoczonych 	<p>przyrodniczych Amazonii</p> <ul style="list-style-type: none"> • omawia skutki zanikania kultur pierwotnych na przykładzie Ameryki Północnej i Ameryki Południowej • opisuje problemy ludności mieszkających w slamsach na podstawie materiałów źródłowych • wykazuje zależność między ukształtowaniem powierzchni, cyrkulacją powietrza, odległością od morza, prądami morskimi a przebiegiem północnej granicy upraw i lasów w Kanadzie • omawia cechy charakterystyczne gospodarki Kanady z uwzględnieniem surowców mineralnych, rozwoju przemysłu i handlu • ocenia wpływ przemysłu zaawansowanych technologii na rozwój gospodarki Stanów Zjednoczonych • ocenia rolę Stanów Zjednoczonych w gospodarce światowej na podstawie analizy danych statystycznych
---	--	---	---	--

<ul style="list-style-type: none"> • wymienia główne uprawy na terenie Kanady • wskazuje zasięg występowania głównych upraw w Kanadzie na mapie gospodarczej • określa położenie geograficzne Stanów Zjednoczonych • wyjaśnia znaczenie terminów: <i>produkt światowy brutto</i>, <i>technopolia</i> • wymienia główne działy przemysłu w Stanach Zjednoczonych • wymienia rodzaje usług wyspecjalizowanych w Stanach Zjednoczonych 	<p>geograficznego Stanów Zjednoczonych</p> <ul style="list-style-type: none"> • wymienia czynniki wpływające na rozwój Doliny Krzemowej • omawia strukturę użytkowania ziemi w Stanach Zjednoczonych na podstawie wykresu 	<ul style="list-style-type: none"> • przedstawia miejsce Kanady w światowym eksporcie wybranych płodów rolnych na podstawie wykresu • omawia znaczenie przemysłu i jego kluczowe działy w Stanach Zjednoczonych • omawia cechy rolnictwa Stanów Zjednoczonych 		
---	---	--	--	--

IV. Australia i Oceania

<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> • określa położenie geograficzne Australii i Oceanii • wymienia największe pustynie Australii na podstawie mapy • wyjaśnia znaczenie terminu <i>basen artezyjski</i> • wymienia endemity w Australii oraz na wyspach Oceanii • przedstawia liczbę ludności i gęstość zaludnienia w Australii na podstawie 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> • charakteryzuje środowisko przyrodnicze Australii i Oceanii • charakteryzuje ukształtowanie powierzchni Australii • wymienia strefy klimatyczne w Australii • charakteryzuje wody powierzchniowe Australii • omawia czynniki przyrodnicze wpływające na rozmieszczenie ludności w Australii • omawia występowanie 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wymienia cechy charakterystyczne poszczególnych typów klimatu w Australii na podstawie klimatogramów • omawia strefowość roślinną w Australii na podstawie mapy tematycznej • omawia bariery utrudniające zamieszkanie Australii • charakteryzuje rdzennych mieszkańców 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia wpływ położenia Australii na klimat • omawia zasoby wód artezyjskich i ich rolę w gospodarce Australii • wyjaśnia, dlaczego Australia jest atrakcyjna dla imigrantów • omawia znaczenie przetwórstwa przemysłowego i przemysłu zaawansowanych technologii w rozwoju Australii 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wykazuje zależność między klimatem a zasobami wód powierzchniowych w Australii • wykazuje zależność pomiędzy rozmieszczeniem ludności a warunkami naturalnymi występującymi w Australii • określa główne cechy gospodarki Australii na tle warunków przyrodniczych
---	---	--	---	--

<p>mapy tematycznej i analizy danych statystycznych</p> <ul style="list-style-type: none"> wymienia największe miasta Australii oraz wskazuje je na mapie 	<p>surowców mineralnych w Australii na podstawie mapy tematycznej</p>	<p>Australii</p> <ul style="list-style-type: none"> omawia cechy rolnictwa Australii na tle warunków przyrodniczych przedstawia znaczenie turystyki w rozwoju gospodarki Australii i Oceanii 		
--	---	--	--	--

V. Obszary okołobiegunowe

<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> określa położenie geograficzne obszarów okołobiegunowych wyjaśnia znaczenie terminów: <i>góra lodowa, pak lodowy, lądolód, lodowce szelfowe, nunataki</i> wymienia gatunki roślin i zwierząt na obszarach Arktyki i Antarktyki wymienia surowce mineralne na obszarach Arktyki i Antarktyki wskazuje na mapie Antarktydy położenie polskiej stacji badawczej Henryka Arctowskiego 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> wymienia cechy środowiska przyrodniczego obszarów okołobiegunowych charakteryzuje klimat Arktyki i Antarktyki wymienia zagrożenia środowiska przyrodniczego obszarów polarnych 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> opisuje zjawisko dnia polarnego i nocy polarnej na obszarach okołobiegunowych charakteryzuje ludy zamieszkujące Arktykę oraz warunki ich życia opisuje warunki życia w polarnej stacji badawczej 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> porównuje środowisko przyrodnicze Arktyki i Antarktyki wyjaśnia, dlaczego Antarktyda jest największą pustynią lodową prezentuje osiągnięcia polskich badaczy obszarów okołobiegunowych wyjaśnia status prawny Antarktydy 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> omawia zmiany w środowisku przyrodniczym obszarów polarnych charakteryzuje cele oraz zakres badań prowadzonych w Arktyce i w Antarktyce na podstawie dostępnych źródeł omawia wkład Polaków w badania obszarów polarnych na podstawie dostępnych źródeł
---	--	--	---	---